

arkivrapport

Fornlämning L1983:1114 (Strängnäs 314:1), fastigheten Bispen 3 & 4, Strängnäs socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.

Lars Norberg

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har 2019-11-22 och 19-11-28 utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning L1983:1114 (Strängnäs 314:1), fastigheten Bispen 3 och 4, Strängnäs kommun, Södermanlands län. Undersökningen genomfördes eftersom Statens fastighetsverk avser att byta ut fuktskadade och ruttna syllstockar på ett äldre uthus. Bytet av stockar innebär att markytan frilades genom handgrävning i anslutning till uthusets grundläggning. Byggnaden är belägen inom tomten för det så kallade Grubbska huset, öster om Strängnäs domkyrka och inom Strängnäs historiska stadskärna. Fyra schakt om sammanlagt knappt 27 m² övervakades. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Inledning

I enlighet med länsstyrelsens beslut (1st dnr 431-7193-2019) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning L1983:1114 (Strängnäs 314:1), fastigheten Bispen 3 och 4, Strängnäs kommun, Södermanlands län. (bilaga 1-3). Fältarbetet genomfördes 2019-11-22 och 19-11-28. Undersökningen utfördes eftersom Statens fastighetsverk ska byta ut fuktskadade och ruttna syllstockar på ett äldre uthus. Bytet av stockar innebär att markytan frilades genom handgrävning i anslutning till byggnadens grundläggning (bilaga 3).

Fornlämning L1983:1114 (Strängnäs 314:1) utgörs av stadslager med lämningar från medeltid och historisk tid. Fastigheten är centralt belägen öster om Strängnäs domkyrka, i den historiska stadskärnans östra delar. Det aktuella uthuset ligger inom tomten till den före detta rektorsbostaden *Grubbska huset*, uppfört omkring mitten av 1700-talet. Gårdsnamnet är dock äldre och syftar på lektor Petrus Grubb som köpte fastigheten år 1649 (SMA, Blomgren KN-SLM19-0029). Delar av uthuset kan troligen dateras till 1600- eller 1700-talet. Mycket tyder dock på att den äldsta delen i öster är sekundärt tillbyggd. På äldre foton syns ett flertal träbodar och ekonomibyggnader belägna i slänten ned mot Mälaren (SMA, Foton). Inga arkeologiska undersökningar har tidigare genomförts inom de aktuella fastigheterna. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Lars Norberg, arkeolog vid Sörmlands Arkeologi AB.

Syfte & målsättning

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att löpande undersöka och dokumentera de delar av fornlämningen som berördes, samt ta tillvara relevanta fynd.

Genomförande & resultat

Arbetet inleddes längs byggnadens norra långsida, inom Bispen 4 (S1-S3). Schakt 1 öppnades för att gräva bort en buske belägen intill grunden. Schaktet var cirka 3 x 0,8 meter stort och 0,2-0,3 meter djupt. Schakt 2 öppnades i syfte att frilägga grunden och träsyllen. Schaktet var cirka 0,7 x 0,4 meter stort och 0,1-0,2 meter djupt. Längst i nordväst öppnades schakt 3, dels för att frilägga den ruttna träsyllen, dels för att öka avrinningen av ytvatten bort från huskroppen. Schaktet var cirka 6,7 x 2,3 meter stort och 0,1-0,2 meter djupt. Under gräsmattan framkom i samtliga schakt omrörda matjordslager. Utöver sentida sopor, påträffades enstaka handsmidda spikar, obrända djurben, ett handtag till en gryta av yngre rödgods, samt en bit av en kätting och ett dörrbeslag, de sistnämnda av järn. I schakt 3 påträffades fundamentet till en trappsten belägen framför en befintlig ingång till den nordvästra delen av bodlängan. I delar av schaktet framkom även berg i dagen.

Därefter öppnades ett schakt 4, vilket löpte längs med huslivet, från den västra gaveln, runt knuten och österut längs hela den södra långsidan. Schaktet var cirka 26,6 meter långt och 0,4-0,9 meter brett, samt 0,3-0,5 meter djupt. Ytskiktet utgjordes av gräsmatta invid den västra gaveln och längst i sydost. I det trånga utrymmet mellan de båda ekonomibyggnaderna låg skrotsten och bitar av trasiga trappstenar av kalksten. De sistnämnda var huggna och/eller slipade. Massorna utgjordes av omrörda matjordslager. Förutom sentida sopor i form av plastbitar och nätstängsel, påträffades enstaka skärvor av yngre rödgods, obrända djurben, delar av ett seltserkrus samt porslin och fajans från nyare tid. *Utöver ovan redovisade iakttagelser påträffades inget av arkeologiskt intresse.*

Schakten dokumenterades med RTK-GPS och beskrevs i text. Vidare fotodokumenterades schakten samt ett urval av föremål och omgivande miljöer med digitalkamera (bilaga 4). Inga föremål eller prover för daterande analys samlades in. De övervakade schakten uppgick till en sammalagd yta om knappt 27 m².

Bilagor

- Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
- Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000.
- Bilaga 3. Utdrag ur Fastighetskartan med läget för den arkeologiska undersökningen. Skala 1:400.
- Bilaga 4. Fotodokumentation.

Referenser

Arkiv

Sörmlands museums arkiv & bibliotek (SMA)

Foton. SEM_B326-10R (ca år 1890) & SEM_B463-7R (ca år 1866).

Blomgren, Anton. KN-SLM19-0029. Protokoll från rådgivningsbesök gällande uthus, Kv Bispen 4, Strängnäs stad, Strängnäs kommun, Södermanlands län.

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 1927

Länsstyrelsens dnr: 431-7193-2019

Tid för undersökningen: 2019-11-22 & 2019-11-28

Personal: Lars Norberg

Belägenhet: N (X) 6583580,58 E (Y) 615728,87

Koordinatsystem: SWEREF 99TM

Höjdsystem: RH 2000

Undersökt yta: ca 27 m²

Inget analogt dokumentationsmaterial föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material. Inga fynd tillvaratogs.

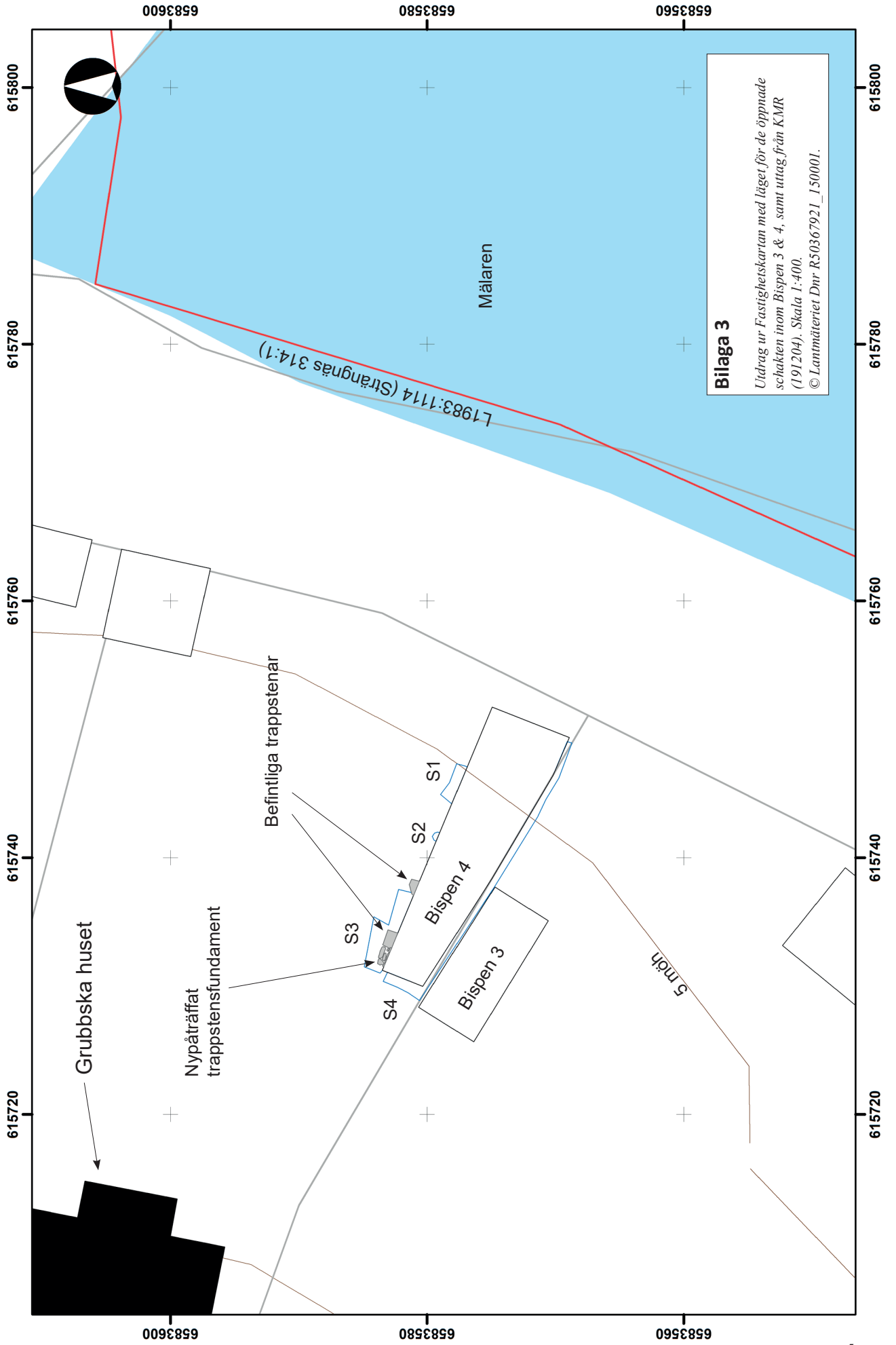

Bilaga 1
 Utdrag ur Sverigekartan med undersöknings belägenhet markerad.
 Skala 1:1 000 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 2

Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad.
 Skala 1:50 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 3
 Utdrag ur Fastighetskartan med läget för de öppnade
 schaktin inom Bispen 3 & 4, samt uttag från KMR
 (191204). Skala 1:400.
 © Lanmäteriet Dnr R50367921_150001.

615800 615780 615760 615740 615720

6583600 6583580 6583560

Mälaren

L1983:1114 (Strängnäs 314:1)

Grubbska huset

Nypåträffat trappstensfundament

Befintliga trappstenar

S3 S4 S2 S1

Bispen 4

Bispen 3

5 m ch

Bilaga 4. Fotodokumentation

Översikt över uthusets norra långsida. I förgrunden syns schakt 1. I bakgrunden skymtar Grubbska huset och domkyrkan. Foto mot väster: Lars Norberg 2019, Sörmlands Arkeologi AB.

Del av schakt 3 med nypåträffat fundament till en trappsten. Foto mot väster: Lars Norberg 2019, Sörmlands Arkeologi AB.

Del av schakt 4. Till vänster det aktuella uthuset, till höger ett intilliggande uthus beläget inom Bispén 3. Foto mot öster: Lars Norberg 2019, Sörmlands Arkeologi AB.

Utsikt mot Strängnäs från Sundby efter biskopsgårdens restaurering. Grubbska gården och de aktuella uthusen syns till vänster i bild. Foto: Anders Anderzon, cirka år 1890 (SLM SEM_B326-10R).

Fynd från schakten på norra sidan. Tegelpanna, djurben, yngre rödgods och järnföremål. Foto: Lars Norberg 2019, Sörmlands Arkeologi AB.

Urval av föremål från schakt 4. Porslin, fajans, seltserkrus av stengods, bordskniv med skaft av bakelit och del av en glasbutelj. Foto: Lars Norberg 2019, Sörmlands Arkeologi AB.